

Handläggare
Cecilia Oscarsson
Telefon: 0850812195

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
16 juni 2020

Remiss av Stockholms stads riktlinjer avseende lokalupplåtelse

Svar på remiss från kommunstyrelsen dnr KS 2020/415

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet ”Stockholms stads riktlinjer avseende lokalupplåtelse” till Södermalms stadsdelsnämnd för yttrande senast den 1 september 2020.

För att säkerställa att tillgång till lokaler inte ska gå till aktörer med odemokratiska värderingar eller som uppmuntrar eller möjliggör våldbejakande extremism har förslag till stadsgemensamma riktlinjer för lokalupplåtelse tagits fram.

För att säkerställa att tillgång till lokaler inte ges till någon aktör som står i strid med samhällets grundläggande värderingar om respekt för alla människors lika värde och enskildas grundläggande fri- och rättigheter ska nämnderna i sina riktlinjer eller rutiner för handläggning av upplåtelse av lokal föra in ett demokrativillkor i vilket det ska tydliggöras att det är en förutsättning att aktören uppfyller demokratikravet för att få tillgång till stadens lokaler. Det huvudsakliga syftet med demokrativillkoret är att förhindra att stadens lokaler upplåts till aktörer som inte delar de grundläggande värderingar som ska skyddas och främjas av det allmänna.

Riktlinjerna beskriver hur demokrativillkoret säkerställs och vilken information som ska kontrolleras i samband med lokalupplåtelse.

Förvaltningen ser positivt på att det tagits fram gemensamma riktlinjer för Stockholms stad avseende lokalupplåtelse med fokus på demokrativillkoren. Förvaltningens uppfattning är att riktlinjerna ger ett stöd i vilka föreningar/organisationer/aktörer som det är möjligt att upplåta lokaler åt.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet ”Stockholms stads riktlinjer avseende lokalupplåtelse” till Södermalms stadsdelsnämnd för yttrande senast den 1 september 2020.

Ärendet har remitterats till samtliga stadsdelsnämnder, fastighetsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och idrottsnämnden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i stadsdelsdirektörens stab i samarbete med ekonomiavdelningen, sociala avdelningen och avdelningen för äldreomsorg. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och i pensionärsrådet den 8 juni och i rådet för funktionshindersfrågor den 9 juni 2020.

Ärendet

För att säkerställa att tillgång till lokaler inte ska gå till aktörer med odemokratiska värderingar eller som uppmuntrar eller möjliggör våldbejakande extremism har förslag till stadsgemensamma riktlinjer för lokalupplåtelse tagits fram.

Sammanfattning av riktlinjerna

Avseende nämndernas och bolagens lokalupplåtelser

Staden har stor frihet att välja för vilka ändamål dess lokaler upplåts och till vilka grupper. Det måste dock vara tydligt definierat varför det är viktigt att nämnder och bolag har riktlinjer som styr till vem och för vilka ändamål lokaler får upplåtas. Nämndernas och bolagens riktlinjer för lokalupplåtelse ska förtydligas och begränsa vilka aktörer som kan komma i fråga för att nyttja stadens lokaler. Stadens gemensamma riktlinjer är ett stöd i nämnders och bolags arbete med lokalupplåtelse.

Demokrativillkor

För att säkerställa att tillgång till lokaler inte ges till någon aktör som står i strid med samhällets grundläggande värderingar om respekt för alla människors lika värde och enskildas grundläggande fri- och rättigheter ska nämnderna i sina riktlinjer eller rutiner för handläggning av upplåtelse av lokal föra in ett demokrativillkor i vilket det ska tydliggöras att det är en förutsättning att aktören uppfyller demokratikravet för att få tillgång till stadens lokaler. Det huvudsakliga syftet med demokrativillkoret är att förhindra att stadens lokaler upplåts till aktörer som inte delar de grundläggande värderingar som ska skyddas och främjas av det allmänna. Detta konkretiseras i föreliggande riktlinjer genom att lokaler inte ska

upplåtas till en aktör om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Riktlinjer

Avsnittet beskriver hur demokrativillkoret säkerställs och vilken information som ska kontrolleras i samband med lokalupplåtelse.

1. Kontrollera att organisationen uppfyller demokrativillkoret
2. Om aktören uppfyller kravet ska nämnden/bolaget granska förfrågan i övrigt.

1. Kontrollera att organisationen uppfyller demokrativillkoret

När hyresgästen är en förening/organisation är det föreningens/organisationens agerande som ska bedömas vid prövning av demokrativillkoret. Om en förening/organisation/aktör agerat på ett sätt som inte är förenligt med demokrativillkoret, exempelvis genom skrivningar i stadgar, verksamhetsberättelse, verksamhetsplan, på en webbplats eller i andra dokument från organisationen, får lokal ej upplåtas. Huvudregeln är att den som vill nyttja en lokal ska visa att samtliga villkor som fastställts i riktlinjer eller rutiner är uppfyllda. Detta gäller även demokrativillkoret. Om staden under handläggningstiden får information om att en förening/organisation/aktör brister angående demokrativillkoret, bör de ges tillfälle att bemöta uppgifterna.

Ett agerande som strider mot demokrativillkoret kan i vissa fall vara brottsligt. Staden ska aldrig bedöma eller uttala sig om huruvida en företrädare gjort sig skyldig till brott. Polisanmälan ska alltid övervägas vid misstanke om brott.

En förening/organisation ansvarar för sina företrädares agerande. För att en förening/organisation ska kunna hållas ansvariga för företrädarens agerande krävs det att agerandet kan kopplas till föreningen/organisationen och dess verksamhet.

Föreningen/organisationen ska i normalfallet inte ställas till svars för en enskild medlems agerande. Ett undantag är exempelvis om medlemmen har fått i uppdrag att representera föreningen/organisationen. En förening/organisation har ansvar för

de personer som den ger utrymme för inom ramen för sin verksamhet, exempelvis inbjuden talare eller föreläsare vid en sammankomst som föreningen/organisationen anordnar. Även om föreningen/organisationen har ansvaret för detta behöver det ändå bedömas i varje enskilt fall vilket ansvar som kan läggas på föreningen/organisationen. Vissa föreningar/organisationer utgörs av ett flertal medlems- eller lokalföreningar. En förening/organisation är alltid ansvarig för sina medlems- eller lokalföreningar och för de föreningar/organisationer som den stödjer ekonomiskt, vidareförmedlar bidrag till eller på annat sätt samarbetar med.

Ingen begränsning av yttrandefriheten

Ett villkor om att inte låta stadens lokaler nyttjas av föreningar/organisationer/aktörer som motarbetar det demokratiska styrelseskicket ska inte ses som en begränsning av yttrandefriheten. En förening/organisation/aktör kan fritt yttra sig i olika frågor, men staden ska inte stödja möjligheter till opinionsbildning som syftar till att underminera demokratins grundläggande principer.

Lokal får upplåtas om det finns särskilda skäl

Om en förening/organisation har brutit mot demokrativillkoret kan den ändå få nyttja stadens lokaler om det finns särskilda skäl för det. Vad som utgör särskilda skäl ska bedömas av upplåtaren i det enskilda fallet. Det ska särskilt tas hänsyn till förening/organisationen/aktören tagit avstånd från agerandet. Det ska också särskilt tas hänsyn till om föreningen/organisationens/aktörens möjlighet att förebygga agerandet och om de har vidtagit adekvata åtgärder för att säkerställa att agerandet inte upprepas. Vid bedömningen av om det kan anses föreligga särskilda skäl ska den nämnd eller bolag som upplåter lokalen beakta hur allvarligt agerandet bedöms vara.

En prövning av om en förening/organisation/aktör uppfyller demokrativillkoret ska göras vid varje beslutstillfälle utifrån vad som då kan anses ligga föreningen/organisationen/aktören till last. Hur lång tid en överträdelse av demokrativillkoret bör ligga till last är en bedömningsfråga.

2. Granska förfrågan i övrigt

Förfrågans innehåll och information om hyresgästen/nyttjanderättshavaren

Säkerställ att förfrågan omfattar relevant information. Fokus ska ligga på aktören och den som ska nyttja lokalen.

- Hyresgästens namn
- Hyresgästens organisationsnummer eller personnummer
- Nyttjanderättshavarens namn:
- Nyttjanderättshavarens organisationsnummer eller personnummer:
- Sociala medier och eventuell nyhetsrapportering

I förfrågan bör det framgå så detaljerat som möjligt vad lokalen ska användas till under upplåtelseperioden. När lokalen upplåts för tillställning ska program och föreläsare meddelas till upplåtaren i samband med förfrågan. Tidigare upplåtelse samt skatter och avgifter, moms, arbetsgivaravgifter eller F-skatt och skulder hos kronofogden för hyresgästen respektive nyttjanderättshavaren ska kontrolleras.

Upplåtande nämnd/bolag kan kalla till klargörande möte efter att ha tagit del av den förfrågan som lämnats in. Nämnderna/bolagen ska ta in en skrivning i sina riktlinjer eller rutiner där detta framgår.

Oavsett vilken förening/organisation/aktör som ansöker om att få nyttja lokalen ska ansökan prövas mot demokrativillkoret och eventuella andra villkor som fastställts i riktlinjer eller rutiner. I handläggningen av lokalupplåtelse finns möjlighet för nämnder och bolag att samråda i staden.

Dokumentation

Förfrågan hanteras enligt nämndens eller bolagets riktlinjer eller rutiner. Om förfrågan leder till avtal ska förfrågan och eventuellt program inklusive föreläsarlista läggas som bilagor till avtalet.

Svårbedömda ärenden

Varje nämnd/bolag hanterar och bedömer upplåtelser av egna lokaler. Om förvaltningschefen bedömer att lokalupplåtelsen bör ses ur ett stadsövergripande perspektiv eller av annan anledning önskar, finns möjlighet att samråda med stadsledningskontoret inför beslut.

Stöd i avtalsskrivningen

Nämnden ska se över sina upplåtelser och ta ställning till om upplåtelsen utgör ett hyresavtal eller en allmän nyttjanderätt. Det är avtalets materiella innehåll och inte terminologin som parterna använt som är avgörande för avtalets rättsliga karaktär.

Vid ny upplåtelse av lokal ska rätt avtalstyp användas, hyra alternativt allmän nyttjanderätt. Det är inte möjligt att ensidigt gå in och ändra i nu gällande avtal utan eventuella justeringar ska ske vid

nya upplåtelser. Riktlinjerna innehåller förslag på skrivningar som kan användas i både hyresavtal och allmänna nyttjanderättsavtal.

Lokalförvaltande organisationer och demokrativillkor

De lokalförvaltande organisationer som får stöd av kulturförvaltningen ska arbeta på samma sätt som staden avseende demokrativillkor. Kulturförvaltningen ska säkerställa detta genom sina riktlinjer för stöd till lokalförvaltande organisationer.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på att det tagits fram gemensamma riktlinjer för Stockholms stad avseende lokalupplåtelse med fokus på demokrativillkoren.

Förvaltningens uppfattning är att riktlinjerna ger ett stöd i vilka föreningar/organisationer/aktörer som det är möjligt att upplåta lokaler åt. Förvaltningen äger inga egna lokaler utan när uthyrning sker är det en andrahandsuthyrning. Det är ett fåtal föreningar som hyr lokaler för möten och utbildningar av förvaltningen.

Förvaltningens anser att riktlinjerna behöver förtydligas med ett riktmärke gällande hur länge föreningen/organisationen ska stå till svars för ett agerande som strider mot demokrativillkoren.

Förvaltningen föreslår att tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Ann-Christine Jenvén
Stadsdelsdirektör

Bilagor

Riktlinjer avseende lokalupplåtelser – demokrativillkor, Mars 2020

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Ann-Christine Jenvén, Stadsdelsdirektör	2020-06-01